

Коротич Ігор Ігорович,
аспірант
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВИКОРИСТАННЯ ПОЗИТИВНОГО ДОСВІДУ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРАЛЬНОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО БЮРО ПОЛЬЩІ У КОНТЕКСТІ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ ПІДРОЗДЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Чинники успішної протидії корупції вже давно відомі та апробовані міжнародною спільнотою. Це насамперед відкритість влади, прозорість та зрозумілість процедур прийняття державних рішень, дієві механізми контролю за діяльністю державних органів з боку громадянського суспільства, свобода слова, свобода та незалежність засобів масової інформації. Найбільший інтерес для нас становить практика тих держав, де антикорупційні механізми виявилися найбільш адекватними.

У 2006 р. в Польщі був створений новий орган – Центральне антикорупційне бюро (Centralne Biuro Antykorupcyjne). Саме на його плечі лягла основна відповідальність за боротьбу з хабарництвом та казнокрадством в усіх формах і проявах. Важливим напрямком діяльності ЦАБ є контроль за доходами та видатками польських можновладців. Польські чиновники зобов'язані декларувати не лише свої доходи, а й видатки. Кримінальний кодекс передбачає кримінальну відповідальність у виді позбавлення волі терміном до 3 років за подання неправдивих відомостей про доходи та витрати в декларації. Іншими напрямками роботи ЦАБ є профілактика злочинності та серйозна аналітична робота.

Попри те, що Центральне антикорупційне бюро Польщі – спеціальний антикорупційний орган, кримінальне переслідування корупційних правопорушень у Польщі, як і в Україні, здійснюють й інші правоохоронні органи (поліція, Агентство внутрішньої безпеки, Прикордонна варта, Військова поліція і Служба військової контррозвідки) [1]. Однак, на відміну від Національного антикорупційного бюро України, Центральне антикорупційне бюро Польщі наділене значно ширшим колом повноважень:

- 1) виявлення, запобігання і викриття правопорушень проти:
 - діяльності державних установ, а також органів місцевого самоврядування;
 - правосуддя, виборів і референдумів, громадського порядку, достовірності документів, власності, господарської діяльності, обігу грошей та цінних паперів, якщо вони пов'язані з корупцією або з діяльністю, що може завдати шкоди економічним інтересам держави;
 - фінансування політичних партій, якщо вони пов'язані з корупцією;
 - податкових обов'язків, якщо вони пов'язані з корупцією або з діяльністю,

що може завдати шкоди економічним інтересам держави;

– правил спортивних змагань;

– обігу лікарських засобів, харчових продуктів спеціального призначення, медичних виробів, а також притягнення до відповідальності осіб, які їх вчинили;

2) виявлення і протидія випадкам невиконання положень Закону Республіки Польща «Про організацію здійснення господарської діяльності особами, які виконують публічні функції» від 21 серпня 1997 року;

3) документування підстав та ініціювання реалізації положень Закону Республіки Польща «Про повернення вигоди, безпідставно отриманої з державного бюджету або від інших державних юридичних осіб» від 21 червня 1990 року;

4) виявлення випадків недотримання визначених законодавством процедур при прийнятті та виконанні рішень, що стосуються: приватизації і комерціалізації, фінансової підтримки, державних закупівель, розпорядження державним майном, а також надання ліцензій, дозволів, пільг, переваг, квот, кредитних гарантій;

5) контроль правильності і правдивості даних про активи та про здійснення господарської діяльності особами, які виконують публічні функції;

6) здійснення аналітичної діяльності у сферах, що належать до повноважень ЦАБ, а також надання відповідної інформації Прем'єр-міністру, Президенту Республіки Польща, Сейму та Сенату [2].

ЦАБ Польщі у межах своїх завдань, визначених Законом Республіки Польща «Про Центральне антикорупційне бюро», наділене повноваженнями виконувати такі функції:

1) аналітично-інформаційну;

2) оперативно-розшукову;

3) контрольну;

4) слідчу.

У межах своєї діяльності ЦАБ Польщі здійснює також профілактичну і освітню функції. У цій сфері Бюро співпрацює з іншими органами та неурядовими організаціями, предметом дослідження яких є корупція та боротьба з корупцією[3].

З огляду на це можна зробити висновок, що повноваження ЦАБ Польщі значно ширші, ніж повноваження НАБУ. Вони не обмежуються колом суб'єктів, які вчиняють злочин, та розміром предмета злочину, а стосуються всіх правопорушень, що пов'язані з корупцією або можуть завдати шкоди економічним інтересам держави. Також ЦАБ Польщі поєднує в собі функції як протидії, так і запобігання корупції, адже воно здійснює не лише кримінальне переслідування корупційних правопорушень, а й перевірку правильності й правдивості даних про активи та про проведення господарської діяльності особами, які виконують публічні функції, виявляє ризики для економічних інтересів держави, а також проводить профілактичну та освітню роботу [4].

Для ефективної боротьби з корупцією правоохоронці мають бути захищені від політичного тиску. Саме тому Центральне антикорупційне бюро максимально убезпечено від будь-якого зайвого втручання. Законодавство республіки передбачає максимально прозору процедуру формування органу і прекрасно захищає його від змін політичної кон'юнктури. Зокрема, Шеф Антикорупційного бюро призначається на посаду та звільняється з неї Прем'єр-міністром лише після консультацій з Президентом Польщі і за умов наявності відповідного вердикту з боку профільної комісії Сейму. Також каденція очільника Центральне антикорупційне бюро Польщі не співпадає з строком повноважень Сейму, відповідно партійні трансформації абсолютно не означають кадрових змін в бюро.

Хоча Антикорупційне бюро в своїй роботі особливо тісно взаємодіє з Прем'єр-міністром та Міністерством юстиції, це не заважає поборникам корупції лишатися неупередженими та об'єктивними. Сприяє цьому і надзвичайно серйозний кадровий добір співробітників, адже щоб влаштуватися на роботу в бюро, потрібно мати бездоганну репутацію, пройти десятки різноманітних перевірок та навіть тест на поліграфі. Також кадри стимулюють досить високими зарплатами.

Попри це залишаються відкритими питання співпраці підрозділів Національної поліції з підрозділами Національного антикорупційного бюро щодо протидії корупційним проявам. При цьому слід активно використовувати позитивний досвід країн світу, які досягли значних результатів у цій сфері.

1. Centralne Biuro Antykorupcyjne [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.antykorupcja.gov.pl/ak/institucjeantykorupcy/wyspecjalizowane/wpolsce/1682,POLSKACentralne-Biuro-Antykorupcyjne.html>.

2. Ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (Dz. U. z dnia 23 czerwca 2006 r.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://prawo.lego.pl>.

3. Zadania [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cba.gov.pl/pl/ocba/zadania/350,zadania.html>.

4. Гречанюк Р. Функції і повноваження спеціальних антикорупційних органів України, Польщі та Молдови: порівняльний аналіз / Р. Гречанюк // Науковий часопис Національної академії прокуратури України. – 2015. – № 2. – С. 41–48 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/chasopys/ua/pdf/6-2015/grechanuk.pdf>.